Pale ak Jèn Timoun Sou Maladi ak Lanmò

HealthySteps®
SWEN PEDYATRI • SIPÒ • GID POU PARAN
Yon pwogram ZERO TO THREE

Timoun piti yo bezwen eksplikasyon klè epi veridik lè se lanmò. Sèvi ak langaj klè, onèt ki reponn kesyon yo dirèkteman. Men kèk konsèy pou w pale ak jèn pitit ou a.

Endike reyalite yo. Di, "Granpè te malad anpil nan poumon li ak nan kè l. Li te gen pwoblèm pou respire. Doktè yo te fè tout sa yo kapab pou ede l geri, men li mouri," oswa, "Matant Maria mouri. Li te gen yon maladi ki rele kansè (oswa se te nan yon aksidan machin, elatriye) epi kò li te chire/blese malgre li te jèn." Ou ka di tou, "Lè yon moun mouri, sa vle di li pa ka pale oswa jwe ankò. Nou pa ka wè l oswa anbrase l ankò. Mouri vle di kò yo sispann travay."

Bay eksplikasyon kout, senp epi answit pran yon poz. Apre deklarasyon w nan, tann pou w wè si pitit ou a gen plis kesyon. Ale nan vitès pa l. Li pral poze w yon lòt lè l pare. Si ou bay plis enfòmasyon ke yo te mande, yo ka vin pi enkyete oswa twouble.

Kontinye reponn kesyon yo. Ou ka wè ke kesyon timoun yo vini an rafal pandan plizyè jou oswa semèn pandan yap eseye konprann sa ki te pase. Men kèk kesyon timoun piti renmen poze sou lanmò ak kèk egzanp repons:

- **Ki kote Granpè ye kounye a?** Timoun piti yo ka twouble nan langaj vag tankou: "Granpè ale nan yon pi bon kote" oswa "Matant Maria travèse." Yon timoun ka kwè ke moun lan nan yon lòt kote vre oswa li ka konfonn mo "travèse" a. Pafwa yo dekri lanmò kòm "ale lakay" oswa "dòmi etènèl." Timoun piti yo ka kòmanse pè aktivite nòmal, tankou ale lakay yo apre yon pwomnad oswa ale dòmi. Olye de sa, ofri yon eksplikasyon senp ki reflete kwayans pèsonèl ou.
- **Ou pral mouri?** Rekonèt laperèz yo men answit ofri yo asirans. Di, "Mwen ka wè poukisa w enkyete w pou sa, men mwen fò e mwen an sante. Mwen ap la pou m pran swen ou pandan lontan." Si yon jenn moun mouri toudenkou, sa ka pran plis tan pou l mache, paske sa ka pote anpil laperèz. Pran pasyans. Li bon pou admèt ke li difisil pou konprann poukisa move bagay rive.
- **Mwen pral mouri? Gen kansè? Fè aksidan machin?** Fè yo sonje tout sa yo fè pou yo rete an sante ak an sekirite. Sa a menm pi enpòtan si pitit ou a konnen kijan moun nan te mouri. Ou ka adapte enfòmasyon ou yo ak sa ki te pase a. Di, "Nou manje byen, dòmi byen, epi ale kay doktè pou ou ka rete an sante epi viv pou yon bon bout tan." Oswa, "Nou mete senti sekirite nan machin nan epi swiv règ wout la pou evite aksidan otan nou kapab."

© 2021 ZERO TO THREE. Property of the HealthySteps National Office. Adaptations, reproductions, revisions, excerpts, derivatives including but not limited to translations,and other exploitation of the materials are expressly forbidden without the prior written authorization of ZERO TO THREE.

- **Eske tout moun mouri?** Di laverite. Di, “Finalman, tout moun ap mouri. Pifò moun mouri lè yo fin vye granmoun tankou Granpè." Oswa "Pafwa bagay terib rive epi sa tris anpil e li fè moun pè lè moun mouri toudenkou. Li nòmal pou w pè e pou w tris. Mwen la a."
- **E si mwen vin malad oswa blese?** Rekonèt ke tout moun vin malad ak blese pafwa. Di, "Lè w malad oswa blese sa pa vle di wap mouri. Si w malad oswa blese, nap pran swen w. Nap mennen w kay doktè si li nèsesè."
- **Èske mwen ka mouri pou mwen ka ak Granpè / Matant Maria?** Kesyon sa a soti nan bouch yon moun ki regrèt yon moun yo renmen. Sa pa vle di pitit ou a vle mouri reyèlman. Rete kalm epi di, "Mwen konprann ke ou vle ak Granpè/Matant Maria. Lè yon moun mouri, li pa ka jwe ak blòk, oswa manje krèm glase, oswa ale sou balanswa yo ankò. Mwen sonje yo tou, men yo ta vle ou fè tout bagay sa yo."
- **Kisa mouri ye?** Pa bliye ke timoun piti yo pa kapab fin konprann lanmò. Li ka bon pou w bay yon eksplikasyon senp, konkrè. Di, "Kò Matant Maria te sispann travay. Li pat kapab manje, oswa jwe, oswa bouje kò l ankò."

Ou ka wè chanjman nan konpòtman apre pèt la. Menm si timoun yo pa fin konprann lanmò, yo konnen yon bagay enpòtan e ki dire lontan te rive. Timoun piti ou a ka gen gwo kriz kòlè oswa li ka atache anpil. Timoun yo ka montre chanjman tou nan fason yo konn dòmi oswa fè twalèt yo. Chanjman sa yo anjeneral tanporè epi yo diminye avèk tan lè w reponn ak jantiyès, pasyans ak plis lanmou ak atansyon.

Pitit ou a ta ka jwe jwèt "mouri". Pitit ou a ka fè yon pyès teyat kote yon tren jwèt oswa yon bèt jwèt vin malad oswa blese epi "mouri." Sa a vreman nòmal. Timoun yo montre nou sa y ap panse atravè jwèt yo. Panse ajoute yon twous doktè oswa anbilans nan chwa pitit ou a. Ou ka rantre nan jwèt yo si ou kite yo mennen w. Atansyon sa a ap disparèt apre yon sèten tan.

Timoun piti yo ka poze menm kesyon yo anpil fwa. Li ka difisil pou w kontinye reponn menm kesyon yo sou lanmò yon moun ou renmen. Men, sa a se yon fason enpòtan pou timoun ou an konprann sa ki te pase a. Timoun yo aprann atravè repetisyon, donk lè yo tande menm detay yo anpil fwa, sa ede yo konprann eksperyans la.

Li bon pou w pale e sonje manm fanmi w ak pitit ou a. Di, "Ann fè ponmkèt Granpè te pi renmen an maten an. Nou ka sonje l pandan n ap fè patisri ansanm." Oswa "Tant Maria te toujou renmen flè tilip, ann plante kèk pou sonje li."

ESKANE POU PLIS ENFÒMASYON

Li bon pou w kriye devan pitit ou a, men li enpòtan pou w eksplike poukisa. Di, "Mwen tris paske Granpè/Matant Maria mouri. Mwen sonje yo." Si lapenn ou vin twòp, ou merite sipò. Si lapenn pitit ou a entans, pèsistan oswa afekte jwèt oswa aprantisaj li, li ka bezwen sipò tou. Mande Espesyalis HealthySteps ou a pou l sijere w resous.

© 2021 ZERO TO THREE. Property of the HealthySteps National Office. Adaptations, reproductions, revisions, excerpts, derivatives including but not limited to translations,and other exploitation of the materials are expressly forbidden without the prior written authorization of ZERO TO THREE.